

ב-7 בנובמבר 1967, במצעד לכבוד חמישים שנות המהפיכה, הציג הצבא הסובייטי לראשונה את חיל הנחתים שלו. ראשיתו של חיל זה — עשור שנים קודם לכן. פיתוחו של חיל נחתים החל עוד בשנים הראשונות לשלטונו של חרושצ'וב. בשנים אלה, איבדה האסטרטגיה הסובייטית בהדרגה מצביונה היבשתי המסורתי, והחלה לגלות עניין גם בתחומים שלא נגעו ישירות לאדמתה של ברית-המועצות. מינויו של ס. ג. גורשקוב למפקד הצי הסובייטי בשנת 1956, היה גורם רב-חשיבות בתפנית זו של האסטרטגיה הסובייטית*. בהשראתו של גורשקוב החלה ברה"מ כבר באמצע שנות החמישים בבניה מוגבלת של רכב אמפיבי. בשנות החמישים המאוחרות ובשנות השישים הראשונות החלו להופיע בעיתונות הצבאית הסובייטית ניתוחים מפורטים של המבצעים האמפיביים שערכה ארה"ב באוקינוס השקט, תוך שימת-דגש מיוחד על הלקחים.

מספר אירועים בסוף שנות החמישים ובראשית שנות השישים חיזקו את עמדתם של גורשקוב וחבריו שעל ברית המועצות לקיים כוח אמפיבי קבוע בצבאה. בין אירועים אלה היו התערבותה של ארה"ב בלבנון ב-1958, שהמחשה למנהיגים הסובייטים את היעילות והגמישות שבכוחות אמפיביים. משבר הטילים בקובה ב-1962; משבר זה הוכיח את הצורך בכוחות אמפיביים, לנוכח המגבלות הברורות של "דיפלומטיית הטי-לים". עם זאת, רק ב-1964 זכו הטוענים להקמת חיל נחתים. מאז ואילך התגלגלו העניינים במהירות.

שני שיקולים עיקריים קידמו את החלטת הסובייטים להקים חיל נחתים. השיקול הראשון היה פוליטי — הסובייטים רצו להשיג יכולת התערבות, שאותה מספק — אמנם במידה מוגבלת — חיל נחתים. השיקול השני קשור בגישתה של האסטרטגיה הסובייטית למלחמה הגרעינית העתידה. על-פי גישה זו, תכלול המלחמה הבאה גם מבצעים קונבנציונליים לתפיסת שטחי מפתח.

בקיץ 1964, זמן קצר לפני הדחתו של חרושצ'וב, רמזה העיתונות לראשונה על קיומו של חיל נחתים. ביולי 1964 נודע שהסובייטים יצרו כוח אמפיבי, שגדלו 80,000 איש, באיזור הים הבלטי. באותה עת הוחל בפיתוח של נושאת המסוקים ללוחמה נגד צוללות, "מוסקבה". בספטמבר 1964 ערכו בול-גריה, רומניה וברה"מ תמרונים משותפים בבלגריה. בהודעות שנמסרו על התמרון בעיתונות הסובייטית נמסר לראשונה על קיומן של יחידות-נחתים סובייטיות. התמונות שפורסמו הצביעו על-כך, שהנחיתה האמפיבית בתרגיל זה היתה בהיקף מצומצם, שכלל הנראה לא עלה על גודל.

העיתונות המערבית הגזימה בחשיבות שייחסה למאורע זה. בספטמבר 1965 הוערך הכוח ב-195,000 איש. ואילו כיום מעריכים שבסוף 1965 מגו הכוחות האמפיביים הסובייטיים 3,000—4,000 אנשים בלבד.

בתחילה היתה צמיחתו של חיל הנחתים הסובייטי אטית, אך שיטתית. בדצמבר 1967 מנה החיל 5,000 איש ובאוקטובר 1969 — 8,000. בראשית 1970 לא היה בחיל הנחתים משום איום צבאי על המערב, אבל קיומו הראה על שינוי בגישה ובמחשבה הצבאית של הסובייטים.

* בזמן מלחמת-העולם השניה פיקד גורשקוב על יותר מ-25 הסתער-רויות אמפיביות, שהן רבע מכלל ההסתערויות האמפיביות של הסובייטים.

נחת הצי הרוסי

מירון ג. מ. מיהן

אמפיביות, בהן השתתפו 330,000 חיילים ו-2,000 אניות-מלחמה. רוב ההסתערויות לא תוכננו מראש והאמפיביות שבהן הסתכמה, בדרך-כלל, בצליחת נהרות. הרצף ההיסטורי בתולדות הנחתים הוא, איפוא, מפוקפק למדי, אך ניתן להבין מדוע רוצים הרוסים להפגין רצף כזה. נסיר נותיהם לעשות זאת מעניינים למדי, אך אין בהם אמת. למעשה רק ב-1964 הקימו הרוסים את הכוח החדש — חיל הנחתים.

אסטרטגיה

הופעתו וצמיחתו של חיל הנחתים הולמת את דרך המחשבה של האסטרטגים הסובייטים מאז מותו של סטאלין. המחשבה האסטרטגית הסובייטית תואמת בעיקרה למחשבה האמריקנית, אף כי מפגרת אחריה בשיעור של שנתיים-שלוש. ההנחה היסודית של הסובייטים היא, שאפילו תפרוץ מלחמה גרעינית, יהיו אלה הכוחות הקונבנציונליים שיקבעו במידה רבה את תוצאותיה.

לדעת הרוסים תהיה המלחמה הבאה גלובאלית במלוא מובן המילה, ותקיף שטח גדול פי חמישה מזירת המאבק של מלחמת-העולם הראשונה, ופי שלושה מזירת הקרבות של מלחמת-העולם השנייה. האסטרטג סוקולובסקי מיטיב להביע את הגישה הסובייטית במשפט הבא: „פעם היה על הכוחות התוקפים לכבוש כבדת ארץ שלמה בחזית. במלחמה הבאה יצטרכו לכבוש רק אזורים ומרכזים חיוניים, שההתקפה הגרעינית פסחה עליהם“.

המחשבה הסובייטית גורסת כי רק באמצעות כוחות קונבנציונליים ניתן יהיה לשלוט באוכלוסיה ובטריטוריה אחרי מלחמה גרעינית. לפי גירסה זו, עצם נוכחותם של כלי-נשק גרעיניים טקטיים תמנע את ריכוזיהם של כוחות קונבנציונליים. הסובייטים מדגישים, על-כן, את חשיבות הסודיות. גורם ההפתעה בהפעלת כוחות יהיה חשוב יותר מבעבר (ראוי להעיר כי המחשבה הסובייטית דגלה מאז ומתמיד בעקרון ההפתעה). מכאן, כי רצוי להפעיל כוחות נחיתה בעלי ניידות גבוהה — אוויריים וימיים כאחד.

כדי שמדינה תוכל לנהל מדיניות מעצמתית עליה להיות מוכנה למעורבות בארץ אחרת. לדעת הרוסים, צפוי לכוחות הקונבנציונליים תפקיד חשוב בשני סוגי הלחימה הקיצוניים — מעורבות מזה ומלחמה גרעינית מזה.

במלחמה, אם גרעינית מוגבלת ואם קונבנציונלית, יהיו כוחות ניידים כאלה רבי-תועלת; זאת, כמובן, במבצעים שהיקפם מצומצם.

דוקטרינה

הרוסים מייחסים חשיבות גדולה לכוחות מונחתים. זאת משום שהם סבורים כי הללו יוכלו לתרום רבות במלחמה הבאה להשגת היעדים. משום-כך יש ברשות הרוסים שבע חטיבות מוטסות וכוח אמפיבי (שמידותיו, אמנם, צנועות, יחסית).

הרוסים מכירים שמבצע באמצעות כוחות מוטסים אינו יכול להיות רבי-עוצמה כהסתערויות מן הים. בעתיד תהא ההתקפה המשולבת מן הים ומן האוויר חיוניו נפרץ בעוד שההתקפה האווירית או הימית גרידא תהא נדירה. מתוך התבוננות בנעשה בצבא ארה"ב ובצבאות מערביים אחרים מבדילים הרוסים

לגידול האטי של חיל הנחתים נוספו שיפורים בכוחות המוטסיים של הסובייטים. שתי תופעות אלה מצביעות על שאיפתם של הרוסים לבנות חיל משלוח זמין, שיוכל לנוע במהירות לאזורים מרוחקים. הניסיון לימד את האסטרטגים הסובייטים, שכוחות-התערבות חיוניים לניהול הפוליטיקה של מעצמה. קיומם של כוחות אלה — כוחות תקיפה מעצם מהותם — איפשר לברית-המועצות לנהל מדיניות-חוץ תוקפנית יותר.

זיקה היסטורית

ביחידות נחתים סובייטיות היה משום חידוש במבנה הצבא הרוסי. אף-על-פי-כן, עשו הרוסים מאמץ עליון בחיפושיהם אחר שושלת-יוחסין עתיקת-יומין ליחידות אלו. היסטוריונים צבאיים סובייטים רואים ביחידות של היום ממשיכות דרכן של יחידות הנחתים הראשונות.

הצאר פיוטר הגדול (1672—1725), שלמד בעצמו משיטות ונהלים של צבאות מערביים, היה התומך הרוסי הראשון בלוחמה אמפיבית. ב-1704 הוצא צו מלכותי, שבעקבותיו הוקמו יחידות הנחתים הראשונות. עשר הפלוגות הראשונות של נחתים (שמנו 1,365 אנשים) הוקמו ב-16 בנובמבר 1705. בתאריך זה רואים הרוסים היום את ראשיתו של חיל הנחתים. ביולי 1714 השתתפו הנחתים לראשונה בפעולה מלחמתית, כאשר ניצח הצה הרוסי את השוודים. אבל רק ב-1717, בשעת כיבוש אי הולנדי, נוצלו הנחתים ככוחות אמפיביים.

במשך 52 השנים הבאות לא פעלו יחידות נחתים. ב-1798 כבש כוח רוסי את האי קורפו מידי הצרפתים. הכיבוש נעשה באמצעות כוח אמפיבי של 1,700 נחתים ו-7,400 מלחים. ב-1814, לקראת סוף מלחמות נפוליון, פוזרו יחידות הנחתים. במשך 100 השנים הבאות לא פעלו נחתים בצבא הרוסי.

במלחמת קרים השתתפו שבעה-עשר גדודי חי"ר ימי*. ב-1904, בזמן המלחמה הרוסית-יפנית, השתמשו הרוסים בכוחות חי"ר ימי להגנת פורט-ארתור. עם זאת, היו אלה גדודים שהוקמו לצורך השעה, ואין לראות בהם המשך לגדודי הנחתים. ב-1914 הופעל גדוד נחתים בצי הבלטי, ובסוף 1915 ניהל כוח קטן זה הסתערויות אמפיביות, שהיתה הראשונה מסוג זה מאז 1798. בלחץ המלחמה קיצצו הרוסים בגדלם של כוחות הנחתים ובחשיבותם, ובאנדרלמוסיה של מלחמת האזרחים נעלמו הנחתים כליל.

היסטוריונים סובייטים נוהגים להזכיר לעתים את מעשי הגבורה של החי"ר הימי בזמן מלחמת-האזרחים. אולם, האנשים שפעלו בו לא היו נחתים אלא מלחים, שבלחץ הנסיבות נאלצו להילחם על היבשה.

ביוני 1939, שוב יצרו הרוסים חטיבת נחתים בים הבלטי. כוח זה ניהל הסתערויות אמפיביות בזמן המלחמה הרוסית-פינית. בזמן מלחמת-העולם השנייה הפעילו הרוסים למעלה מ-500,000 אנשי חי"ר ימי. כבמלחמת האזרחים, היו אלה מלחים שלהמו כחי"ר. חיילים אלה לחמו מתוך הנעה חזקה והיו ראויים לשבחם שהעניקו להם היסטוריונים רבים. במשך מלחמת-העולם השנייה ערכה רוסיה 114 הסתערויות

* חי"ר ימי — יחידות שמורכבות ממלחים שנועדו להילחם ביבשה, אך לא זכו באימון או בציווד מיוחד לכך. לעומתם אורגנו ואומנו יחידות נחתים במיוחד לניהול לוחמה אמפיבית.

השלב השני הוא „שלב התנועה בים“. שלב זה כולל את פעולות הטעינה, כנראה משום שמרבית ההסתערויות האמפיות הסובייטיות במלחמת-העולם השניה היו מחוף-לחוף*. על-פי הדוקטרינה הסובייטית, יש להטעין את כלי-השיט בלילה, כדי לשמור על סודיות המבצע, ולנוע לעבר היעד בלילה. במשך התנועה חייבים להקפיד על דממת-אלחוט.

השלב השלישי הוא „הקרב על ראש החוף“. רצוי שלב זה ייעשה במהירות רבה ככל האפשר, ושהחילים יתפרסו בנחיתתם על-פני שטח גדול ככל האפשר. כדי להצליח בנחיתה חיוני שלמדינה המנחיתה תהא עליונות אווירית מקומית באיזור ראש החוף. פירושו של דבר, שיש להגביל את טווח הפעולות, שכן בסיסם של כל מטוסי הסיוע להסתערות אמפיבית הוא על הקרקע**.

השלב הרביעי הוא „הקרב להשתלטות על החוף“. שלב זה מסתיים כאשר משתלטים על שטח כה גדול של החוף, שהמגן אינו יכול עוד לפתוח באש ישירה על הכוחות שנחתו. עתה ניתן להנחית חי"ר ממונע ולהסיג את הנחתים.

השלב החמישי של ההסתערות האמפיבית נועד רק למקרים בהם נכשלה ההסתערות. שלב זה עוסק ב„הקטנת הכוחות והטענה הפוכה“, שהוא לשון נקיה של נסיגה ופינוי כוחות. הגירסה הרוסית להקמת כוח-משימה בהסתערות אמפיבית וזה בעיקרה לגירסה האמריקנית. בכוח המשימה נכללים יחידות-סער של נחתים, אמצעי התובלה שלהן וכוחות הסיוע האוויריים והימיים. השיטה הסובייטית מכירה בצורך באחדות הפיקוד על המשימה. המפקד יכול, אמנם, להיות קצין-צי אך רצוי שיהיה דווקא קצין-יבשה בכיר. כאשר המפקד הראשי הוא קצין „יבשתי“ סגנו חייב להיות קצין צי. בכל מקרה, מתחילתה של פעולת ההנחתה, יעבור הפיקוד לידי קצין „יבשתי“.

בתחילה ממקמים את מוצב הפיקוד על אניה, אולם יש להעבירו לחוף ברגע שהמצב הטקטי מאפשר זאת. העברת מוצב-הפיקוד לחוף נעשית כדי להקל על הפיקוד-והשליטה. יש לקיים מוצב-פיקוד חילופי במשך כל הפעולה ומוצב זה ילוה, בדרך-כלל, את הכוחות התוקפים.

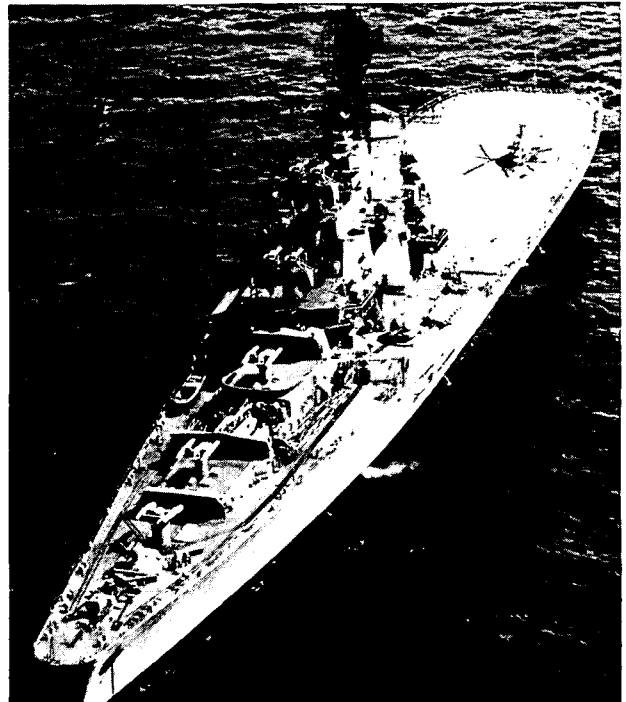
הדוקטרינה הרוסית מספקת גם כמה קוויהנחיה לפעולות-התקשורת הרגילות בעת ההנחתה. באופן עקרוני, רצוי למעט בשימוש במכשיר-קשר; זאת מטעמי בטיחות, אמינות וכדי למנוע עומס מיותר על קו התקשורת. בשעת התנועה בים חייבת להיות דממת-אלחוט. אפילו בשעת ההתקפה עצמה סבורים הסובייטים, שהתקשורת הראשונית בין האניה לחוף חייבת להיות באמצעות אותות חזותיים בלבד. אחרי הנחיתה ישתמשו החיילים התוקפים בעיקר בטלפון למטרות תקשורת, כשהאלחוט משמש רק להודעות בעלות חשיבות עליונה ולבקרת-אש.

ארגון

היחידה הארגונית הבסיסית בכוחות הנחתים הסובייטיים היא הגדוד. הגדוד נחלק לפלוגות, למחלקות ולכיתות. חלוקה זו תואמת את הארגון המשולש הכללי שבצבא הסובייטי. גדודי

* בניגוד לצי האמריקני, בו „בסיסם“ של הנחתים הוא כלי-השיט, וממנו הם יוצאים למבצעהם.

** בניגוד לצי האמריקני, המסתייע בנושאות-מטוסים.

נושאת-המסוקים „מוסקבה“.

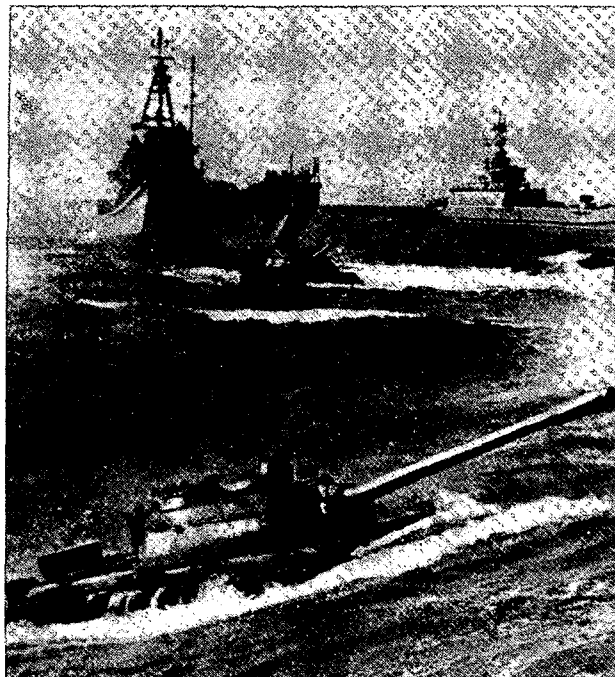
חמישה סוגים של מבצעים אמפיים: אסטרטגי, אופרטיבי, טקטי, סיורי והפגנתי. חלוקה זו וזה לחלוקה המקובלת אצל הסובייטים בפעולות יבשתיות*.

הסתערויות טקטיות, במינוח הסובייטי, אלה הם מבצעים שמשפיעים על תוצאות הקרב.

הסתערויות אמפיות ניתן לערוך ביום או בלילה. הדוקטרינה הסובייטית אינה מעדיפה אפשרות אחת על-פני האחרת. ניתן לחלקן חלוקה נוספת: הסתערויות שנתקלו בהתנגדות וכאלה שלא נתקלו בהתנגדות.

הניהול המעשי של הסתערות אמפיבית מתחלק, לפי ההלכה הסובייטית, לחמישה שלבים שונים. השלב הראשון הוא „שלב התכנון“. במלחמת-העולם השניה תוכננו מראש רק 61 הנחתות מתוך 114 שבוצעו; הן תוכננו 14 שעות לכל היותר לפני מועד ביצוען. אך הסובייטים מודעים לסיכוכים הכרוכים בהסתערות אמפיבית מודרנית. לכן, מוקדש בשיטתם זמן רב לשלב התכנוני. בעת תכנון ההסתערות יש לפתור גם את הבעיות של תקשורת ותיאום; זאת למדו הרוסים מנסיונם המר של האמריקנים בהתקפתם על סיציליה.

* האבחנה בין „אסטרטגי“ ל„אופרטיבי“ אינה מקובלת במערב. קשה לאבחן בין המושגים על-פי הגדרה בלבד. עם זאת, הפלישה לנור-מנדיה נחשבת מבצע אסטרטגי, במינוח הסובייטי, שכן היא יצרה זירה חדשה של מבצעים צבאיים. הנחיתה באינצ'ון הייתה הסתערויות אמפיבית אופרטיבית; שכן נודעה לה אמנם השפעה רבה, אך בתוך זירה צבאית קיימת.

הנחתים אינם רוכסים את צוארון האפודה, וניתן לראות בעדו את פסי הכחול-לבן של חולצת הספורט המלחית שמתחתה. הם חובשים כומתה שחורה שבצדה השמאלי עוגן ומלפנים — כוכב אדום. חליפת-המדים למצעדים דומה למדי-השדה, אבל איכותה טובה יותר. חליפת הייצוג של הנחתים היא כחליפת הייצוג של המלחים הסובייטים, פרט לסמל.

הנחתים הסובייטים חמושים באותם כלי-נשק בסיסיים שבשימוש כוחות-הקרקע האחרים.

הנשק האישי של הנחת הוא ה-"AKM", 7.62 מ"מ. בכל כיתת נחתים יש מקלע קל אחד (ה-"קלשניקוב", "RPK", 7.62 מ"מ). נראה שחלק מהיחידות כבר צוידו ב-"AKM" בעל קת מתקפלת.

הנשק נ"ט העיקרי הוא ה-"RPG-7", שנמצא בכל הרמות בשיעור של אחד לכל 5 אנשים. מקלע "קלשניקוב" "PKS" אחד נמצא בכל מחלקה ומותקן גם על רכבי-סער.

ההתיימרות הסובייטית, כאילו כל הארטילריה של הנחתים מתנייעת, אינה מתקבלת-על-הדעת; לאחרונה נתפרסמו תמונות המראות נחתים נחתים כשארטילריית-השדה התקנית נגררת על-ידי כלי-רכב אמפיביים. לעומת-זאת הנשק המסייע הבסיסי מתנייע. אחד המרכיבים העיקריים של האש המסייעת לנחתים הוא מטול הרקטות 140 מ"מ, "BM14-17", המותקן על משאית מדגם "GAZ 65". כן ידוע כי הנחתים מסתייעים גם במרגמות, המותקנות על נגמ"שים אמפיביים מדגם "BTR60P". כלי-נשק אלה הם, ככל הנראה, עמוד השדרה של סיוע האש לנחתים.

הניידות של הנחתים מתאפשרת הודות לשימוש הנרחב ב-"PT76" ובכמה גרסות של ה-"BTR60P" וה-"BTB40P", שהם הנגמ"שים העיקריים בכל חילות הצבא הסובייטי. כיום

הנחתים מאוגדים בבריגדות (ולא ברגימנטים)*. קציני הנחתים והחוגרים שבחיל עונדים את סימני-הדרגה של צבא היבשה הסובייטי, ולא את דרגות הצי.

הרכב הפיקוד של חיל הנחתים הסובייטי הוא בבחינת תעלומה לכל מי שמצוי רק בחומר הבלתי-מסווג שבנושא. העיתונות הסובייטית מתייחסת לנחתים כאל ענף של הצי. פירוש של דבר, שמבחינה ארגונית נמצאים הנחתים במעמד שזה לחמשת הענפים האחרים של הצי. אולם, לכל אחד מענפי הצי האחרים יש מפקד בריז'הוי במוסקבה, בעוד שלנחתים אין מפקד כזה. לפחות העיתונות הסובייטית מעולם לא הזכירה איש כזה. נראה שאין לנחתים פיקוד מרכזי, ויש להניח שהם נתונים למרות הפיקוד הימי באיזור בו הם נמצאים. עם זאת, יתכן שיש לנחתים ארגון מרכזי שעוסק בבעיות ההכשרה ושיטת-הלחימה שלהם, ומשום-כך מכנה אותם העיתונות הסובייטית "ענף" של הצי.

ציוד

המדים של הנחתים הסובייטים שונים ממדי שאר החילות, במטרה להקנות להם הרגשה שהם עלית הצבא. מדים אלה הם שילוב של מדי החייל הסובייטי ומדי המלח הסובייטי. בשדה לבוש הנחת בגדי-עבודה שחורים, כשהחולצה מנומרת. הנחתים נעולים מגפי עור שחורים. לנחתים גם חגורת-עור שחורה, שעל אבזמה הסמל של צי-המלחמה שהוא משתייך אליה.

על השרוול השמאלי יש טלאי עגול, שעליו מצויר עוגן.

* ברגימנטים הסובייטיים 3 גדודים בלבד, בעוד שבבריגדות — שלושה גדודים או יותר. הסובייטים כוננו בריגדות בחיל הנחתים בשל גמישות המבנה שלהן.

לברה"מ שתי נושאות-מסוקים ללוחמה נגד צוללות: "מוס-קבה" ו"לנינגרד". מקורות מערביים נוטים לקשר את בנייתן של נושאות-המסוקים, שנסתיימה זה לא מכבר, עם פעולות הנחתים. נפחן של שתי האניות 20.000 טונות והן נושאות 20-30 מסוקים מדגם "הורמון". להלכה, מסוגלים מסוקיה של נושאות-מסוקים לשאת גדוד נחתים ואף יותר. לדעת המחבר, פעולה מעין זו אינה סבירה; הרוסים יפעילו נחתים ממסוקים רק במקרה של התקפה אמפיבית ארוכת-טווח, מאניה — לחוף. למקרה זה אין הסובייטים מוכנים על-פי שיטתם, וגם לא על פי דרך אימונם. שימוש כזה יהיה, איפוא, אילתור ביחוד בהתחשב בעובדה שגם האניות אינן בנויות ואינן מתאימות למטרה זו.

אימון הפרט

ביחידות הנחתים הסובייטיות משרתת עלית הצבא. דבר זה משתקף בכל אחד מתחומי החיים של הנחת ביחידה הסובייטית — התל ביעוד של היחידות, עבור בביגוד ובציוד הניתן לחיילים וכלה ברמת האימונים. כל יחידות הנחתים בצבא הסובייטי הן יחידות "גְּנוֹאֲרִידָה" — זהו תואר רשמי הניתן ליחידות בעלות עבר קרבי מפואר; מטרתו להביע את העובדה שזוהי יחידת עלית.

תנאי הקבלה ליחידות "גְּנוֹאֲרִידָה" — קשים. על המועמד להיות בעל כושר-גופני מעולה ובעל אמינות פוליטית גבוהה; לא כל הנחתים הם מתנדבים. מגויס המתאים לדרישות הקבלה עשוי להיות מופנה ליחידות אלה. בכל-זאת, יש להניח שרוב הנחתים הם מתנדבים — מתנדבים מרצון או מגויסים לשירות צבאי שהתנדבו לחיל. משך השירות לכולם הוא שנתיים.

המפקדים אינם חדלים מלהזכיר למגויס החדש את עובדת השתייכותו לעלית הצבא, וגם מלמדים אותו את ה"פילוסופיה" של הנחתים. הסיסמה השכיחה ביותר שמבטאת פילוסופיה זו, היא: "לנחתים אין דרך נסיגה. צֶעֶד קדימה — שם הניצחון". כשהם נוחתים ביבשה, הם משמיעים את קריאת הנחתים המסורתית: "פולונדרה!", שפירושה: "הזהרו לכם שם!". סיסמות אלה מחדירות בנחת את ההכרה שמצפים ממנו לגדור לות, כדי שלא יבייש את המסורת המכובדת של החיל. מקורות סובייטיים מגדירים את מסורת הנחתים ב"מורל גבוה, חוסן גופני, רוח-לחימה, שמירת-אמונים למפלגה, למולדת ולעם". האימון הניתן לנחת נועד לפתח בו תכונות אלה.

אימונו הבסיסי של הנחת הוא ביחידות-חי"ר ממונעות. נוסף לאימון שם, מתאמן הנחת גם בצי. כאן מתודע הוא לסוגי כלי-שיט, למינוח הימי ולאותות הימיים.

אימון הנחתים בברית-המועצות קשה; דבר זה נעשה במתכוון, כדי להעלות את רוח-הצוות ביחידות הנחתים. ביחידות אחרות בצבא הסובייטי יכולים החיילים לעבור בחינות באימון גופני ב"בגדי ספורט". לא-כן הנחתים. עליהם לעבור זאת כשהם במלוא מדיהם, כפי שהדבר ייעשה בקרב. סדר-היום של הנחת (במשך שישה ימים בשבוע) מתחיל באימון גופני ב-0600. לעתים קרובות כולל אימון זה גם מסלול-מכשולים. ארבעים אחוזים של תכנית האימון הגופני מוקדשים ל"סמבר" — נוסח סובייטי של קרב פנים-אל-פנים — ולשיטות התקפה בסכין. הדגש באימונים הוא על רמת-ביצוע גבוהה של הפרט. מכל

מחליפים את ה-"BTR60P" ואת ה-"BTR40P" ב-"BMP76PB" החדש יותר — נגמ"ש הבנוי על מרכב משופץ של ה-"PT76". לכל כלי-הרכב הנ"ל ניידות רבה על הקרקע ובמים. קיימות מספר גרסאות — לסוור, לתקשורת, לתיקונים ותספוקת. ה-"BTR60P" נושא 14 נחתים על מלוא חימושם. סימנים מעידים, שהנחתים משתמשים ברכבי-קרב אלה בעת הסתערות. מעל דפי העיתונות הסובייטית מופיעים ה-"PT76" בשלוש תבניות זו מתאימה לארגון התקני של המחלקה הסובייטית. בדרך-כלל מסייעות שתי מחלקות טנקים לפלוגה של חי"ר-נחתים בשעת הסתערות.

הנחתות אינן, ככל הנראה, חלק אורגני של יחידות הנחתים, והן כפופות לצי. במערב אין הסכמה כללית בדבר המספר הכולל של הנחתות העומדות לרשות הנחתים. אין גם הסכמה לגבי סוגיהן. בדרך-כלל, מעריכים המקורות במערב את מספר הנחתות שבצי הסובייטי ב-230 (שמתוכן 105 הן אניות נחיתה). כלי-השיט הגדול ביותר בצי האמפיבי הסובייטי הוא מדגם "אליגטור". הוא יכול להכיל 500 איש וכלי-רכב, אך מספרם של ה"אליגטורים" מצומצם. הכלי היותר שכיח הוא מדגם "פולנוקני". הוא יכול להכיל 8-10 טנקים. מעריכים כי לסובייטים למעלה מ-40 כלי-שיט מדגם זה; נחתות נוספות מדגם זה הולכות ונבנות.

סוס העבודה של הצי הסובייטי הוא הרכב הוחלי האמפיבי "PTS". יכולים להיכנס לתוכו 50 אנשים ולמעלה מ-11 טונות של מטען. ה-"PTS" בא במקומו של ה-"K61" המיושן. במצאי רשומים גם הרבה אניות וכלי-רכב מימי מלחמת-העולם-השנייה, אך אלה לא נזכרו בעיתונות מאז "הפעלת-מחדש" של הנחתים ב-1964. כלי-רכב אלה מופעלים, אם בכלל, בעת צליחת נהרות.

גל ההסתערות הראשון נחת כשעה אחר עלות השחר. בגל זה השתתפו טנקי "PT76" האמפייבים, המסוגלים לירות בעודם במים ונגמ"שים "BTR60P", הנגמ"שים האמפייבים התקנים של הסובייטים.

גל ההסתערות השני לא היה של נחתים, אלא של יחידת חי"ר ממונעת, שחייליה הגיעו לחוף ב-"BTR60", כשהטנקים המסייעים נעים לחוף באמצעות שינור (שנורקל).

ההסתערות מהמטוסים נעשתה בעורף הכוחות המגינים, בשעה שאלה היו נתונים בהסתערות חזיתית מצד הים.

בדוגמה שהבאנו נוהלה ההסתערות ממסוקים על-ידי נחתים, אבל הם השתמשו במסוקים ובציוד-עזר שבסיסם על החוף. גנרל יאקובובסקי, המפקד הסובייטי של כוחות ברית ורשה, סיכם את התפיסה הסובייטית באמרו: "הנחיתות כיום הן שילוב של נחיתות מן הים ומן האוויר, המשלימות זו את זו".

כושר ומגבלות

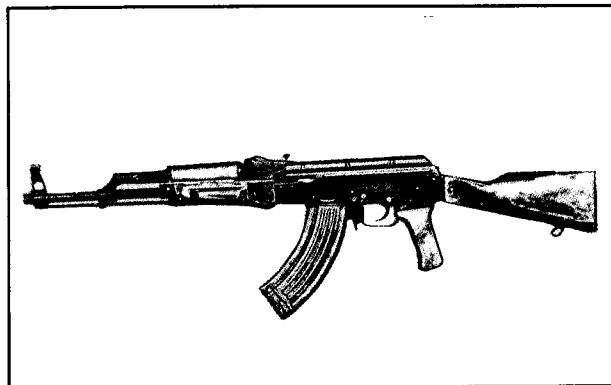
בהעריכנו מה יהיו יעדיו של חיל הנחתים הסובייטי, יש לזכור שלנחתים הרוסים יכולת מוגבלת מאוד במבצע אמפייב ממושך. התרגילים בהם משתתפים הנחתים כוללים מהשלב השני ואילך פעולות של חי"ר ממונע. לכן, תפקידם של הנחתים כנחתים מצומצם למדי. עם זאת, גדלה יכולתם של הסובייטים בהתקפה אמפייבית, כתוצאה מהשימוש בכוחות קרקע בתפקיד אמפייב.

העיתונות הצבאית הסובייטית הקדישה לאחרונה תשומת-לב נכבדה לדרכי השימוש של ארה"ב בכוחות האמפייבים בויאט-נאם. הופיעו גם מספר מאמרים על הרחפות האמריקניות, והמחברים מהללים את פגיעות הנמוכה. הדוקטרינה הרוסית מדגישה את החשיבות של ההפתעה והמהירות; השימוש ברח-פות תורם לשני הגורמים. נראה על-כן, שהרוסים יתחילו לפתח בקרוב.

הסובייטים מגלים עניין גם במטוס ההמראה והנחיתה האנכית (VTOL). העיתונות הסובייטית ציינה את רכישת מטוס ה"הרייר", שתוכנן בבריטניה, על-ידי ארצות-הברית. אולם כיוון שההסתערות הסובייטית האמפייבית היא מחוף-אל-חוף אין לסובייטים, לפי שעה, עניין ממשי במטוס שכזה.

העדרן של נושאות-מטוסים בצבא הסובייטי הוא הסימן הברור ביותר לכך, שהנחתים הסובייטים יוויצו לפעול רק בטווח של בסיסי מטוסייהם שעל הקרקע. זו אינה הגבלה חמורה כפי שהדבר נראה ממבט ראשון. בים-הבלטי ובים-התיכון יש לסובייטים די בסיסים וציוד שיסייעו למטוסייהם.

בהתחשב בדוקטרינה הרוסית להסתערות אמפייבית נראה שהרוסים משתמשים בנחתים רק לכיבוש ראש-גשר. העדר יכולת להעביר חיילים על פני מרחקים גדולים וגודלם המצומצם של כוחות הנחתים — 15,000 איש — הם ראיה לכך שאין לצפות גידול ניכר בכוחות הנחתים בעתיד הנראה לעין. הכוח הקיים מספיק למטרותיהם של הרוסים, והם מעדיפים את שיפורו האיכותי של חיל הנחתים על-פני גידול כמותי. שינוי מהותי בגודל החיל, הגדלת הטווח אליו אפשר להוביל חיילים ובניה של נושאות-מטוסים — יעידו על שינוי בדוקטרינה הרוסית ובמטרות האסטרטגיות שלהם. שינוי כזה במבנהו ובגודלו של חיל-הנחתים עלול גם להפר את מאזן הכוחות העולמי.

רובה סער "AKM", 7.62 מ"מ.

הנחתים נדרשת יכולת לשחות, כשהם חמושים חימוש מלא, במשך זמן רב ובמהירות המתאימה לנדרש בתנאי-קרב. הם מתאמנים בכל סוגי הנשק המשמשים באופן אורגני את הנחתים. כולם עוברים קורס צניחה.

האימון הגופני של קצין בחיל הנחתים זהה לאימונו של החוגר, אבל אימונו המקצועי היווה בעיה עד 1970. עד אותה שנה לא היו בתי-ספר להכשרת קציני נחתים, וגם כעת האימון הפורמלי היחיד שניתן להם הוא קורס מיוחד בתכנית לצוערי צי. מ-1964 ועד היום, נערכים אימוני הקצינים תוך כדי פעילות השגרה של הצי. נראה כי שיטה זו נמצאה יעילה. על הקצין ה"טרי" מופקד מפקד האחראי לאימונו. עליו להקדיש לקצין הזה תשומת-לב רבה, שכן זה האחרון הגיע ליחידה הישר מבית-ספר צבאי כללי, בלי שתהא לו השכלה בתחום של פעולות נחיתה.

הקצין החדש מעבד לעצמו תכנית ללימוד-עצמי. התכנית חייבת אישור מפקדו הישיר. בתכנית זו חייבים להיכלל כמה מקצועות-חובה, כמו טכנולוגיה, כלי-נשק ואניות-מלחמה; בתכנית נקבעות גם שעות מוגדרות ללימודים, ספרי-עזר ובחינות. באותו זמן, עובר הקצין הצעיר תקופת התמחות אצל קצין מנוסה יותר; בדרך זו הוא רוכש את הידע המקצועי הנחוץ לו.

השימוש הטקטי ביחידות נחתים

נבחון את העקרונות הטקטיים בפעולה, במיוחד בשעת הסתערות:

בספטמבר 1969, ניהלו בריה"מ ופולין תרגיל משולב בים הבלטי. בתרגיל נכללה גם התקפה אמפייבית. מהתרגיל ניתן ללמוד על פרטיה של הסתערות אמפייבית:

הכוח שנחת היה קטן למדי — כנראה גדוד מתוגבר. ההסתערות עצמה הייתה מחוף-אל-חוף. במשך כמה שעות לפני הנחיתה הפציצו מטוסי סילון, שבסיסיהם על הקרקע, את החוף המותקף. באותה עת פינו שולות-מוקשים מספר נתיבי גישה לחוף.

אניות נגד צוללות נעו לנתיבים המטוהרים והטילו פצצות-עומק כדי להשמיד מכשולים תת-מימיים, באותם נתיבים. מסוקים-חמושים הנחיתו צוללנים למים, להשלים את מלאכת סיהור הנתיבים, ופלסים על החוף — כדי לטהר נתיבים.